

Poštšina plačana v gotovini.

ŠTEV. 6

* 1930 *

LETO I

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je
VZAJEMNA ZAVAROVALNICA
V LJUBLJANI, DUNAJSKA CESTA 17

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove in steklo proti razpoki in prelomu.
3. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah. Zastopniki v vseh mestih in farah.

PRODAJALNA K. T. D.

(H. Ničman)

v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 2

Velika zaloga vseh pisarniških potrebščin,
devocijonalij, molitvenikov, kipov in slik
po zelo nizkih cenah

Besede življenja

Fantovski molitvenik

Napisal škof dr. Gregor Rožman

Čas birmanja je tu. Botri, obdarite svoje birmance s fantovskim molitvenikom, ki ga je napisal velik prijatelj mladine, škof dr. Rožman. Vsi, ki ste ga že kupili, pokažite ga vsem drugim fantom pa tudi staršem, da ga kupijo fantom, ki izstopajo iz šole.

Naroča se pri Društveni nabavni zadrugi, pri Ničmanu, Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Cena za vezan izvod z rdečo obrezo je 22 Din, z zlato obrezo 30 Din.

Izdaja konzorcij »Kresac«. — Izdajatelj in urednik: Ivan Martelanc, Ljubljana, Vzajemna zavarovalnica. — Uprava: Ljudski dom, Ljubljana. — Stane 25 Din za vse leto. — Tiska Jugoslovanska tiskarna: K. Čeč.

Naše fantovstvo

(Govor na fantovskem taboru katoliške akcije pri Mariji na Brezjah.)

Kaj je in kaj hoče katoliška akcija.

Katoliška akcija je apostolat laikov. Poleg duhovščine naj stopi v akcijo za poglobitev in preroditev verskega življenja tudi laik. Zakaj je to potrebno? Ker vedno bolj raste brezverstvo, verska mlačnost ali celo sovražnost veri.

Pospešujeta pa rastoče brezverstvo nenasitni kapitalizem in materialistični socializem. Razumljivo je, da je vsled tega za versko poglobitev oziroma že za samo obrambo obstoječega verskega življenja med ljudstvom treba več delavcev, da moči duhovnikov ne zadostujejo. Duhovnikov je tudi vedno manj, ker je vedno manj idealizma, ker vedno bolj manjka heroizma med mladino za vzvišeni duhovski poklic. V takih razmerah duhovščina nujno potrebuje za uspešno pastirovanje pomoči laikov.

Za apostolat laikov je v prvi vrsti poklicana mladina. V mladini je nekaj tiste **gorečnosti**, kakršno so imeli apostoli v binkoštnih dneh, ko so prejeli sv. Duha. Mladina ima nekaj tiste borbenosti, kakršno je imel sv. Pavel, apostol narodov. Mladina tudi ni tako vezana s skrbmi za vsakdanji kruh in za kruh družine in je zato lažje dovzetna za vzvišene ideale vere.

Če smo odgovorili na vprašanje, kaj je katoliška akcija, moramo katoliški akciji postaviti tudi cilj. Kratko ga lahko opišemo: »Povsod Boga!« Boga v vse javno življenje, katero se danes hoče ravnati le po direktivah takozvanega javnega mnenja, ki je najmanj versko indiferentno, ki trdi, da je vera privatna stvar, ki nima nič skupnega z javnostjo. Katoliška akcija hoče pa tudi »Povsod Boga« za vse naše zasebno življenje. Naj Kristusov prestol zakraljuje vsem ljudem, vsem stanovom, vsem narodom, vsem državam, »da bi bili vsi eno v Kristusu«.

Ponos in pogum.

Današnji tabor se vrši z znakom belega in rdečega nageljčka. Beli nageljček je naš fantovski ponos, ponos na naše neomadeževano življenje in ponos na naše versko življenje. Ta ponos nam velewa: »Fant, nase drži!« Nase drži, da ne boš omadeževal svojega življenja s slabo družino, z razuzdanostjo, s slabim življenjem. Fant nase drži in poskušaj z vsemi svojimi močmi, z vso svojo dušo živeti lépo, globoko duhovno življenje s Cerkvijo po naukih vere, ki te jih je učila tvoja mati in pozneje duhovnik. Fant, nase drži in dosledno se ogibaj razbrzdane oštarijske družine, v kateri si v neprestani nevarnosti in v kateri bi prej ali slej moral pasti. Fant, nase drži in vzgajaj si krepko voljo, hrbtenico značaja, da boš res glava in steber družine, ki si jo hočeš ustanoviti.

Rdeči nageljček pa je znak našega fantovskega poguma, da uveljavljamo svoje versko prepričanje povsod in ob vsaki priliki. Ali nas ne bo navdal pogum, kakor je bil pogum prvih kristjanov, ki so dali življenje za vero? In če bi pri nas prišlo do nekaj takega, kar se je dogajalo pred kratkim v Mehiki, ali bi nas našlo pripravljenost? Vsaj eno sklenimo danes, da bomo odločni proti brezverskemu javnemu mnenju, da se ne bomo bali in ne sramovali odkriti se in moliti, kadar zveni poldan ali Ave Marija ali ob drugi podobni priliki.

Življenje s Cerkvijo.

Če smo torej ponosni in pogumni, zahteva od nas doslednost našega verskega prepričanja, da skušamo živeti čim ožje življenje s Cerkvijo. Poglobiti moramo svojo vero tako, da nam bo vse življenje s Cerkvijo duhovna notranja potreba, ne pa samo navada ali stari lepi običaji. Ozko življenje s Cerkvijo naj se zlasti kaže v sledečih smereh:

1. Sveta maša je središče in žarišče našega verskega življenja. Začelo se je novo liturgično gibanje, ki hoče zlasti to, da so kristjani med daritvijo čim ožje združeni z duhovnikom in sodelujejo v molitvah in v obredih pri sveti maši. Darujmo tudi mi z duhovnikom, da bomo deležni velikih milosti svete daritve. — Na drugi strani pa zahteva od nas naša apostolska gorečnost, da z vsemi sredstvi delujemo proti sramotnemu pojavu, da ostajajo zlasti fantje po deželi med sveto mašo v velikem številu zunaj cerkve ali celo v gostilni. Napravimo danes sklep, da bo vsak po svojih močeh in vsak pri svojih tovariših delal na to, da ta sramota zgine.

2. Poleg svete maše so zlasti vsakodnevne molitve izraz našega verskega življenja. Molitev zjutraj, molitev opoldne, molitev za Ave Marijo, molitev pred jedjo in po jedi, molitev ali vsaj pobožen vzdih pred važnejšim opraviлом in po njem, to hočemo v bodoče

izvrševati redno, pogumno in s pravim duhom, ne kakor samo molitev jezika, ampak kot molitev duše.

3. Cerkev nudi nam ljudem, ki smo vsi družabna bitja, za poglobljanje našega verskega življenja pripraven in spodbuden način verskega udejstvovanja in izpopolnjevanja v verskih kongregacijah. Ali nismo doslej premalo mislili na **Marijine družbe**? Fantje, za svoje življenje velikih skušnjav tako zelo potrebujemo pomoči naše mogočne duhovne Matere! — Kot Slovenci moramo posebno gojiti **apostolstvo sv. Cirila in Metoda**. Iz srca bomo prosili, da bi bili čimprej naši pravoslavni bratje združeni v eni cerkvi pod okriljem skupne Matere. — Materialistični duh kapitalističnega in socialističnega veka zahteva od nas, da skušamo čim bolj živeti kot vredni, pravični člani človeške družbe. **Tretji red sv. Frančiška**, ki je bil gotovo največji socialni reformator, nas bo vodil po potih krščanske, pravične, socialne, z Jezusovim naukom oplemenitene družbe. Prepričal nas bo, da naša domovina ni na tem svetu in da nam je vse svetno premoženje izročeno le v upravo, od katere bomo polagali račun. — Največji socialni bedi skušajo odpomoči karitativne verske organizacije, zlasti **Vincencijeve konference**. Zakaj se je do sedaj mislilo, da mladina v te konference ne spada? Zakaj smo toliko govorili in brali o socialnem vprašanju, praktičnega socialnega dela, h kateremu nas navaja verska organizacija, pa nismo izvrševali? Ali ni sedaj prišel čas tudi za to!

4. Naš pogum nam tudi velevala, da redno sodelujemo **pri javnih cerkvenih prireditvah**, zlasti pri procesijah. Ne bomo se dali ustrašiti od smešenja nasprotnikov. Vedimo, da bo brezverce najbolj bolelo, ako bomo v čim večjem številu in na čim lepši način javno manifestirali za našo vero, za Kristusa in za pravice Cerkve. Poglejmo v Nemčijo, kjer svetni dostojanstveniki s prižganimi svečami gredo v procesiji za Najsvetejšim. Zavedajmo se, da bosta naša odločnost in naš pogum malodušne ojunačila in da se bo z našim doslednim ravnanjem brezversko javno mnenje bolj in bolj krhalo.

5. Neštevilno prilik je še za ozko sožitje s Cerkvijo. Naj od teh navajam posebej še **šmarnično pobožnost in adventne zornice**, ki so tako spodbudne ravno za mladino. Lepo cerkveno zvonjenje, zlasti pritrkavanje ob velikih praznikih in slovesnih prilikah, je naša fantovska dolžnost. Odpravimo pa grdo razvado, s katero se delo v božjo čast spreminja v fakiško delo s tem, da se zvonjenje opravlja za plačo in pijačo. Naša fantovska dolžnost je tudi, da pomagamo pri cerkvenem petju. Za povzdigo verskega življenja je velikega pomena lepo petje, ki dviga našo dušo k Bogu in ji daje pravo ubranost, potrebno za pobožnost pri sveti maši ali drugem verskem opravilu.

6. Nedelja je **Gospodov dan** in glejmo, da bo ne le z verskim našim življenjem, zlasti s sveto mašo posvečena, ampak da bo vse naše dejanje in nehanje na nedeljo ali praznik v skladu s svetostjo dneva. Zato prosti čas posvetimo zdravemu oddihu, branju lepih časopisov in knjig, lepi pesmi, pošteni zabavi, sprehodom, izletom.

Nič ni bolj žalostnega v našem fantovskem življenju kakor to, da tako veliko število slovenskih fantov praznuje in zaključuje nedeljo in praznik v gostilni s preobilim uživanjem pijače, v slabi družini pri harmoniki in v plesu, iz česar mnogokrat nastanejo surovi prepiri, kletve in naposled pretepi in poboji. Velik mladino-ljub župnik Zabret je neke zapisal, da ni nič bolj žalostnega v našem slovenskem fantovstvu kakor to, da je življenje mnogih fantov podobno cunji, katera je vsako nedeljo in praznik namočena v gnoj-nici slabe družine, pijače in oštarijskih plesov.

Zgled in tovariška beseda.

Dovolj smo navedli prilik, ki nam jih Cerkev nudi za versko življenje. Prvo je dober zgled. Zato sklenimo, da bomo vsi, kar nas je zbranih na tem taboru, apostolat katoliške akcije vršili z **dobrim zgledom** v čim ožjem življenju s Cerkvijo. Drugo, kar apostolat zahteva od nas, je odločna, neustrašena borba proti brezverstvu in proti brezverskemu javnemu mnenju. Vsak izmed vas ima tovariše. Mnogi izmed njih niso dostopni za besedo dušnega pastirja, ker živijo versko življenje mogoče le še po zunanje, le še iz navade, ne pa iz duhovne potrebe. Verjetno je, celo gotovo je, da bodo taki fantje dostopni za zgled in besedo svojega tovariša in prijatelja. Glejte, tu se nam nudi široko polje katoliške akcije, katero vsakdo izmed vas lahko vrši in jo je dolžan vršiti v **fantovski družini, v kateri se giblje**. Na ta način bomo mogoče dosegli, da se bo odpravila grda razvada postajanja zunaj cerkve, dosegli, da bo vedno več fantov pristopalo vsak mesec k obhajilni mizi, dosegli, da bodo fantje občutili potrebo stopiti in sodelovati v eni ali drugi iz prej naštetih verskih organizacij in dosegli, da bodo brali namesto slabega zdravo, zlasti versko berilo.

Povsod Boga, tudi v privatnem življenju.

Rekli smo zgoraj, da mora tudi vse naše privatno življenje biti tako, da se bo videlo, da smo prepričani dejavni katoličani. Katoliška akcija zahteva od nas, da tudi svoje privatno življenje temu primerno uredimo.

Naj tu navajam najprej tri lastnosti za privatno življenje: **pridnost, varčnost in zmernost**. Lenoba je mnogokrat začetek zla, začetek greha. In kmetih je življenje fantov v času najhujšega dela v poletju najlepše, najslabše pa je v zimskem času, ko se toliko zla napravi v dolgih zimskih večerih na nerodnih svatbah in kolinah, v lenobnem posedanju po krčmah in drugih shajališčih. Vem, da je veliko število kmečkih fantov postalo žrtev zimskega brezdelja. Varčnost bi bila že zato potrebna, ker je zapravlljivost vir mnogih fantovskih navad in razvad, zlasti pa mati pijanosti in razuzdanosti. Fantje, vi boste bodoči možje, gospodarji in družinski očetje, odgovorni za dobro gospodarstvo in odgovorni za kruh družine. Za te važne naloge pa vam je varčnost prvi in pglavitni pogoj. Zato se moramo kot fantje oprijeti varčnosti povsod, varčnosti pri obleki, pri pijači, pri zabavi. Pomislite, kako boste družino redili, kako boste gospodariili, če varčnosti ne poznate. In zmernost, ali naj tu govorim besede, ko vam o tem predmetu vendar govori vse naše življenje preteklosti in sedanosti. Vse besede so odveč, če pomislite le na vse gorje v družinah pijancev in zapravljljivcev.

Eno besedo pa je treba povedati proti tistim, ki nezmernost, zapravlljivost in veseljačenje danes naravnost organizirajo in pospešujejo. To so številna »kulturna« in »humanitarna« društva, ki iz veselice, pijače in plesov iščejo svojih dohodkov. Prokleto naj bo društvo, ki ne zna fantov pritegniti nase drugače, kakor da streže njihovi slabosti. Prokleto tudi društvo, ki svojih gmotnih sredstev ne zna dobiti drugače, kakor iz razuzdanih veselice in iz žalostnih razvalin sreče mladih ljudi, ki se pogosto uničuje na takih veselicah.

Izobrazba.

Roka v roki s pridnostjo, varčnostjo in zmernostjo moramo kot fantje gojiti tudi izobrazbo. Mislim pravo krščansko izobrazbo, »ki voljo zadeva, glavo in srce, vse troje«. Zato je naša fantovska dolžnost, delati v ljudski izobraževalni organizaciji. Saj nam taka organizacija nudi najrazličnejše načine za izobrazbo. Eni sodelujejo pri dramatiki, drugi pri glasbi, tretji pri petju, četrti pri knjižnici itd. Vse to blaži naše srce, vpliva na nas, da postajamo boljši, plemenitejši. Glejte, Slovenci smo znani, da radi pojemo in nas imajo zaradi tega radi. Kjer se poje, tam niso slabi ljudje. Skrbimo pa, da bo iz našega fantovskega petja zginilo petje umazanih pesmi. To niso domače pesmi. Kakor so najgrše kletve pri nas importirane od drugih narodov, tako so tudi klafarske pesmi neslovenske, našemu narodu tuje.

Pomen čtiva.

Če hočemo delati za pravo krščansko izobrazbo, moramo največjo pažnjo posvečati dobremu tisku. Tisk je velesila, ki bo proti nam ali pa z nami, ki nas bo uničila ali pa napravila močne, kakršen tisk bomo pač gojili. Sklenimo danes zlasti eno, da bomo podpirali in brali izključno dober katoliški časopis in da niti dinarja nikoli ne bomo izdali za brezverski časopis. Slab tisk je strup. Glede slabega beriva zlasti velja: »Povej mi, kaj bereš in povem ti, kaj si!«

Z izobrazbo, s pravo srčno kulturo bomo najuspešneje delovali proti surovosti, ki žalibog še marsikje med slovenskimi fanti vlada. Izraz fantovske surovosti so kletve, kvante, klafarske pesmi, pretepaštvo, kar je eno izmed najžalostnejših poglavij v našem fantovstvu.

Dobra družčina.

Mnogo sem naštel tega, kar smatram za fantovsko nalogo. Marsikomu izmed vas se bo mogoče zdelo, da je preveč zahtevano, da je to za fanta, ki živi na deželi ali v industrijskem kraju, naravnost nemogoče. Pa vam rečem, da je vse mogoče in da niti pičice nisem preveč zahteval, ako boste izvršili en pogoj. In ta je, da boste vedno iskali le **dobro družčino**. Ko ste stopili v fantovska leta, vas je gnalo z doma, iz okrilja staršev in iskali ste si tovarišev in prijateljev. Čutili ste, da potrebujete družčine. Kar ste v domu mogli dobiti, ste dobili. Videli ste, da vam sedaj more in mora dajati izobrazbo in vzgojo le življenje v tovarišiji! Izbira tovarišije pa je usodna za vsakega fanta. Srečen, ki je našel dobro družčino. Za vse življenje nesrečen in nesrečni tudi starši tistega, ki je zašel v slabo družčino in s tem na slaba pota. Zato je po mojem najvažnejše apostolsko delo fanta in zlasti najsposobnejših, najagilnejših fantov to, da **ustvarjajo svojim tovarišem dobro družčino**. Dobra družčina bo tudi tista moč, ki vas bo vodila po poti, katero sem vam gledé ozkega življenja s Cerkvijo in glede vašega privatnega življenja začrtal. Dobite dobro družčino in vse drugo vam bo privrženo.

Fantje, vsi hočemo biti srečni. Opazujete pa in izkušate, kako malo in kako redko je videti pravo srečo. In vendar je na tem svetu sreča za one, ki znajo ceniti globoko versko življenje in ki so našli lepo družinsko življenje.

V »Knjigi življenja«, ki jo je napisal dr. Ušeničnik, nam je za našo življenjsko srečo napisal globoko resnico: »Življenje je ničevno, ako je brez Boga. Življenje je najvišje, ako je v Bogu.«

P. Krizostom:

Ali veš, kdo nas je prižgal?

Stopil je v poletni mrak...
Živahne so mu oči
in lica prešerno vesela.
Proseč klic njegov korak.

Zdim se sebi drobna sveča.
Pa bil bi rad velika luč,
velika bakla goreča.

Vsi upi moji spiyo
tam za visokimi gorami,
zastrti s sivimi meglami.

Ali bodo kdaj iz teme stopili
upi moji skrivnostni,
da se jih nagledam
iz očesa v oko,
da se jih dotaknem
s to tresočo roko?

Vprašam vas, božji ljudje:
ali bo moje hrepenenje
kdaj sveta resnica?
Ali je prevara moje žejno srce?

Zasanjati je hotel fant
in z dlanmi zakriti lica.

Pa so zvezde nad njim se vžgale
in se mu zasmejale v dušo:
»Ali veš, kdo nas je prižgal?«

Fant je veselo začuden obstal.
Zaukal je v poletni mrak.
Pozdravil je zvezdice
in stopil v prožen korak.

Stranik Dragoman:

Simon, spiš?

Prihaja Beseda in konec sveta:

*Mladosti ugašajo v sivih motnjavah.
Vsak človek je mračen, vsak človek je bled.
Zemlja je rahla svetiljka v večeru
in Bog je umrl za ves svet.*

Simon, spiš?

*Železo prepeva v točarnah in srcih,
mostove in stolpe gradi dinamit,
kolesja se sučejo v krogih poslednjih
in v srcih je žarek poslednji zakrit.*

*Človek je pustil v globini lopate
in stopil s pojočim kladivom na svet.*

Simon, spiš?

*To uro je črnim ljudem.
Gospodov smehlaj razodel.
Jutri izpijemo zadnji kozarec.*

Cerkev, država pa vzgoja

(Iz okrožnice papeža Pija XI.)

Za dosego popolne vzgoje je izredno važna pazljivost na vse okoliščine, ki obdajajo gojenca v času njegove vzgoje, to je, da skupnost vseh onih okoliščin, ki jo označujemo z besedo »krog«, natančno soglaša z zaželenim namenom.

Prvi naravni in nujni krog vzgoje je družina, ki jo je sam Stvarnik za to določil. Zato je po navadi najuspešnejša in najbolj trajna ona vzgoja, ki si jo človek pridobi v dobri krščanski družini, in je tem uspešnejša, čim lepši in stanovitnejši zgled mu dajejo predvsem starši, a tudi drugi člani družine.

Ni Naš namen, da bi sedaj ob tej priliki razpravljali o domači vzgoji, tudi če bi se hoteli dotakniti samo glavnih točk, tako obsežna je ta tvarina; sicer pa imamo o njej na razpolago posebne razprave, stare in nove, od pisateljev zdravih katoliških nazorov, med katere spada, saj zasluži, da jo posebe omenimo, že imenovana zlata raz-

prava Antonianova »O krščanski vzgoji otrok«, ki se je po naročilu sv. Karla Boromeja javno čitala staršem, zbranim v cerkvi.

Hočemo pa vas, častiti bratje in ljubljeni sinovi, posebe opozoriti na objokovanja vredno propadanje današnje družinske vzgoje. Medtem ko se za službe in poklice časnega in svetnega življenja, ki so gotovo manj važni, zahtevajo dolge šole in natančna priprava, pa so danes mnogi roditelji, ki so preveč zatopljeni v časne skrbi, za najvažnejšo službo in dolžnost vzgoje svojih otrok malo ali niti nič pripravljeni. Da oslabi vpliv družinskega kroga, je danes nastopil še drug pojav, ki skuša skoraj povsod vedno bolj in bolj odtujevati otroke družinam že izza najnežnejših let in pod različnimi pretvezami, gospodarskimi, industrijskimi, trgovskimi in političnimi; in na svetu je celo dežela, v kateri trgajo otroke naravnost iz naročja družin, da bi jih potem vzgojili (ali bolj resnično povedano, pokvarili in zmaličili) v brezbožnih družtvih in šolah v brezverstvu in sovraštvu po skrajnih socialističnih naukih: tako se ponavlja danes resnični in še strašnejši pomor nedolžnih otročičev.

Zato pa rotimo vse dušne pastirje pri Srcu Jezusa Kristusa, da z vsemi sredstvi, pri krščanskem nauku in sicer, z živo besedo in s spisi, ki jih naj razširjajo v čim večjih množinah, opozarjajo krščanske starše na njihove stroge dolžnosti, in to ne toliko teoretično in splošno, kolikor praktično in podrobno: na vse njihove posamezne dolžnosti glede verske, нравne in državljanske vzgoje njihovih otrok in na čim primernejše in učinkovitejše vzgojne pripomočke ter na zgled njihovega lastnega življenja. Takega praktičnega pouka ni zanemarjal niti veliki apostol narodov; to dokazujejo njegova pisma, zlasti pismo Efežanom, v katerem opominja med drugim rekoč: »Očetje, ne izzivajte k jezi svojih otrok!«; ta ni toliko posledica pretirane strogosti, kolikor predvsem nepotrpežljivosti in nepoznanja bolj primernih sredstev uspešnega poboljševanja in tudi posledica sedaj že tako splošne razrvanosti družinskega življenja, iz katere poganjajo v otrocih neukročene strasti. Zato naj roditelji in ž njimi vsi vzgojitelji skrbno pazijo na to, da se bodo svoje oblasti, ki jo jim je dal Bog, čigar pravi namestniki so, posluževali pravilno in ne v svojo sebično korist, ampak v svrhu prave vzgoje otrok v svetem in otroškem »strahu božjem, začetku modrosti«; saj se trdno opira spoštovanje oblasti samo nanj, brez katerega ni ne reda ne miru in ne blagostanja niti v družini niti v človeški družbi.

Proti slabosti padle človeške narave je božja Dobrota preskrbela obilne pripomočke svoje milosti in raznovrstna druga sredstva, s katerimi razpolaga Cerkev, ta velika družina Kristusova; zato je z vzgojnim krogom krščanske družine prav tesno in skladno združen vzgojni krog Cerkve.

Ta vzgojni krog Cerkve ne obsega samo zakramentov ali sredstev, ki nam po božji moči podelujejo posvečujočo milost, tudi ne samo njenih obredov, ki so vsi na čudovit način vzgojni, tudi ne zgolj krščanskih svetišč, čeprav tudi ta na čudovit način vplivajo na vzgojo glasno govoreč v jeziku bogočastja in umetnosti, temveč obsega tudi vso veliko in pestro množico šol, društev in vsakovrstnih ustanov, ki so namenjene vzgoji mladine v pobožnosti, izobrazbi, znanosti in celo tudi v telesni kreposti in popolnosti. Kakor je materinska skrb Cerkve v neizčrpni plodovitosti svojih vzgojnih del občudovanja vredna in obenem neprekosljiva, tako je občudovanja vredna njena že omenjena skladnost s krščansko družino, po kateri tvori Cerkev z družino vred za krščansko vzgojo v resnici eno samo svetišče.

Stranik Dragoman:

Nihče ne ve...

*Nihče ne ve, kdaj bodo rože
odprle cvetove in vedro pomlad oznanile
po tihih vrtovih.*

*Nihče ne ve, kdaj bodo roke tisočev
udarile na veliki bron za uro poslednjo,
za uro pravice.*

*Nihče ne ve, kdaj bo prišel Gospod
in s svetlimi rokami klasje požel
po njivah naših.*

Fr. Jaklič:

Janez z Vlsokega

13.

Nekega popoldneva je rinila Kokotova Jera s kurniki naložen voziček po kolovniku, ki vodi v Samoto. Spotoma je premišljala o tem in onem in svoje misli večkrat glasno izražala. Včasih se je še celo ustavila in govorila:

»No, takega pa še ne! ... Jera, Boga zahvali, da si sama!«

Ko je ugledala mater mlinarico z zavihanimi rokavi, belim predpasnikom v prašni obleki in gologlavo sedeti v senci pred mlinom, se je napovedala zoprno kričeča:

»Jajčka! Racke! Purčke! Čibke! Piške! Jajčka!...«

In tako je litanije parkrat ponovila, preden je pahnila voziček v senco, da so se kurniki prekucnili ž njega in je vzdihnila:

»Vroče je!«...

Pomaknila je ruto z glave in sopeč sedla k mlinarici:

»Ta vročina!... V peklu ne bo tako vroče!... Čast Bogu, da mi ne bo treba biti v taki vročini!«

Mlinarica jo je od strani pogledala in se zarežila: »Kaj misliš, da si svetnica?«

»Svetnica?... Nobena svetnica ne hodi po zemlji. Lahko pa sem, ker sem poštena. O, da bi bili vsi tako!«...

»Ali se ti noben jajček ne izgubi pod prsti? — Ha?... Slišala sem, da ti včasih manj našteješ, kakor se ti našteje... He? In si nista bili z ono Debeloglavko za enega petelinčka navzkriž?... Ha?«...

»Magda!«...

»Ti nedolžnost!... In tvoj jeziček?... Toliko govori, da ga misli ne morejo dohajati, koliko manje vest?... He?... Ali govori vselej resnico, kakor so jo govorile svetnice? Hahaha!«...

»Magda!« je zakričala Jera in poskočila. »Ti me dolžiš?... Jaz sem ukradla Debeloglavki petelinčka?... Jaz?... O, sveta Jera, kaj si boš mislila!... Kdo je to dejal?«...

»Hahaha!«...

»In jaz ne govorim resnice?... Jaz ne? Jaz, ki vse vem?... Kdo je dejal, da lažem?«...

»Hahaha... Taka svetnica si, pa še jeze krotiti ne moreš?«...

»Taka!... Jav!... Jav!... Tacega pa še ne!... Jav!... Jav!... Lažnica in tatice!... Ti me nalašč dražiš! Čak!«...

In Jera se je pognala za kurniki in jih vkladala na voziček.

»Lej jo! Lej!... Kdo ti je pa dejal, da si tatice?«

»Ti!... Le čakaj!... Lažnice in tatice se ti ne bo treba bati... Le imej jih, tiste sestradane peruti, ki vse niso vredne, da bi pošten človek zaradi njih na greh mislil.«

»E — e, ne bodi, ne bodi!... Šalila sem se... Jaz ne verjamem vsega, ako mi prileti kaka besedica na uho... Le vsedi se, Jera!«

»Ja!... Pa boš ti mislila vendar, da sem Debeloglavki petelina ukradla... Pa ravno Debeloglavki! O, križ božji! In ravno nji, nji, ki mi je tako zoprna, kakor česen v mleku?«...

»Veš, saj ni tako hudo... Jaz nisem slišala, da bi bila ti res petelina ukradla, samo to sem slišala, da sta se zaradi nekega petelina pričkali, pa zakaj, nič ne vem... Ljudje prihajajo v malin in marsikdo kaj ve.«...

»Čak! Čak! Magda! Sedaj pa že vem, kaj je!... O, se bom pa še malo vsedla... I, seveda sva se pričkali nekaj zaradi nekega petelina, oh! — Kje bi si mogla misliti, da bi me zaradi take stvari tako grdo obrekli! Zaradi tistega fanta sva se bili sporekli, ki ga imata tam gori na Višavi. To je tisti petelin! Joh, kdo bi mislil, da bi te besede prenesli... Bog jo je pa tudi kaznoval, to prevzetno Marušo; Bog noče, da bi se njena hudobnost še dlje potikala po svetu, pa sta si morala poiskati... Sicer, kaj pa to meni mari! — Oh, to ti pa moram povedati, zakaj sva se...! Veš, to tudi tebe tiče.«

»Mene...?«

»Da, tebe! — Saj veš, kako si ji pri srcu.«

»Hahaha!... Misli, da sem jaz kriva...! Naj bi jih bilo kot listja in trave!«

»Seveda misli...! O, saj misli še več, pa me je sram povedati.«
Magdalena je zardela.

»Zaradi tistega fanta sva se in zaradi tebe... Veš, kako je bilo...? Saj veš, kdaj sem videla, da se imata tvoja hčerka — veš, lepa je, to, vsak pravi — in fant z Višave rada... Jaz pa sem mislila: kar se ima rado, naj zleze vkup, da bi ne bilo pohujšanja... Šla sem torej na Višavo, svesta si, da storim dobro delo in sem ji svetovala, kar bi bilo prav!«

»No...?«

»In toliko, da me s procko in jajčki vred ni potočila po hribu... Da bi jo bila videla...! Sam bog nasvaruj se je kresal v njenih očeh... Jaz ti povem, kar je dejala, pa veš, ne zató, da bi me ti devala potem za pričo, ker prisege se bojim; dejala je: 'Ta ciganka, čarovnica iz Samote ima parklje vmes. Ona jezdi starega in punica pa fanta...! Pa Bog vé, da ji jaz nisem tega verjela in še sedaj ne verjamem, a pričala tudi ne bom...«

»A, kaj je ona?« se je raztogotila Magdalena. »Moj je bil...«

»Kar mirna bodi, pa ne togoti se! Bog vé, da je Debeloglavu žal, ker je takó... Sedaj bi pa bilo prav, da bi tvoja hči prišla na Višavo... To sem ji povedala...«

»In kaj je dejala?«

»Nikdar! Nikdar! Nikdar in nikdar...! Oči bi izpraskala staremu, ako bi vzel kaj tacega v misli, to vem... To ga ima v oblásti...! Ni mu vzela samo hlač, vzela mu je še več!«

»Prav mu je!«

»Bog vé, kod bo sedaj ženila fanta. — V letih bo kmalu in delavke bodo potrebovali na Višavi. — Fant pa je!... On in tvoja hči, to bi bil lep par...! Ej, da bi ne bilo nje na Višavi...!«

»Iskala bo bogate...«

»Eh, da bi bila tvoja hči moja! Ej, da! jaz bi že naredila, da bi bilo prav... Veš, jaz bi pustila, da bi se ljubezen zaredila, pa bi bilo prav... Fant ni videti svojeglav...«

Magdaleneni so se zasvetile oči.

»To bi se Maruša jezila, ako bi moja hči prišla na Višavo.«

»No, to ti pravim... Ta! Ta! Že sedaj reži kot priklenjen pes v moža, ki je s teboj baje nekda samo govoril...! Nikdar mu ne odpusti tega in že marsikatero urico mu je zagrenila zaradi tega... Kaj bi počela potlej...? V hrbet bi se grizla od togote...«

Magdalena se je zasmejala.

»Pa bi bilo res lepo, ako bi naša Marijanica prišla na Višavo.«

»Saj bi bilo to tudi prav...! Tebi je bila namenjena, pa te je ta jalovka — Bog mi odpusti — odrinila. Imela je denar... Denar mu je moléla pod nos, da je ni videl v obraz in ga je tako preslepila... O, saj se mu tudi vtepa...! Jaz ti še enkrat rečem: jaz bi pustila, da bi se ljubezen zaredila! Ej, in potem bi prišla tvoja Marijanica na Višavo in tako bi se zgodila pravica, to pravim jaz, ki jajca pobiram.«

Mlinarici je bilo govorjenje všeč. To bi bilo maščevanje! In ta misel se je takoj udomačila v njenem srcu in objela njeno dušo.

»Kdaj si bila tam gori?«

»O, je že precej časa... Veš, zamerila se mi je, pa nečem blizu, dokler me ne prosi. Naj ima tiste klopotce...! E, veš, pa ona ne zna tako ravnati s čibami kakor ti... Tacih je malo za kurjo rejo, kakor si ti... Imaš sedaj kaj naprodaj...?«

»Imam... Kaj bi pa rada...?«

»Nič ne izbiram, vse pobiram, da ima le kljun. Kapunčki seveda še niso na prodaj, pa kadar bodo, — veš Magda, — name drži... Take prijateljice nimaš, to ti povem...! Kaj imaš na prodaj...?«

Mlinarica ji je povedala in kmalu sta imeli narejen kup.

»Pa malo poglej, kako se imajo gori na Višavi! — Človek je radoveden...«

»Zanesi se, Magda...! Jaz imam ušesa in oči. Na Višavi mi ne odide nič... Ampak to ti rečem: Ljubezen naj se zaredi...! Pa me ne pozabi!«

Pograbila je s perutnino napolnjene kurnike in jih naložila na voziček.

»Kmalu pridi...!«

Jera je odrinila z vozičkom.

Ko je bila nekaj streljajev iz Samote in se je skrila za ovinkom med drevje, da je niso videli iz Samote, je ozirajoč se ustavila.

»Meni se zdi...«

To rekši začne preštevati živalice v kurnikih. Prešteje jih dvakrat, trikrat...

»Je že! Dva sta preveč! Saj se mi je zdelo...! Dva sta več, kakor sem jih plačala... Jaz nisem kriva, pa naj bi preštela...! Kako je neumna...! Kdor prodaja, tisti naj pazi...! Kako se ji cedé sline po Višavi...! Vsa je slinasta kakor cigan, ki salo vidi... O, meni se zdi, da bi dala dekliča gori... O, seveda, ko bi Maruše ne bilo... Ta bi jo izpodrecala, da bi nikdar več ne pogledala na Višavo... To bo Maruša vesela... No, saj pravim, pošten človek bi ne mogel shajati, ako bi ne znal. — Da, znati se pa mora.«

In prekrižala se je, ter je gibajoč s čeljustmi rinila voziček pred seboj...

V Samoti je pa sedela mlinarica zatopljena v prijetne misli, ki so božale njen ponos in njeno maščevalnost, ki so ustrezale njene-mu človeškemu pohlepu.

Ej, katera mati bi se branila misli, ki ji kažejo pot, po katerem dospe njen otrok do sreče, do premoženja.

In njena hčerka Marijanica je bila na takem potu, saj jo je ljubil fant, ki bo nekdan gospodaril na Višavi... Kajpada se je stresnila pri tej misli, zakaj tudi njo je ljubil nekdan ta, ki sedaj gospodari na Višavi, pa vendar ni ona prišla na Višavo... Kri ji je zavrela po vseh žilah pri spominu nezvestobe onega, ki ga je nekdan ljubila s strastjo prve ljubezni; sovraštvo je oživel proti njej, ki živi na njegovi strani...

»Hahaha. Zato sta deležna prokletstva!«

Škodoželjen, satanski smeh ji je uhajal in oči so se ji lesketale zadovoljne škodoželjnosti.

»Toda moja hči bo nekdan gospodinjala tam gori, hahaha! Moja Marijanica...! O Bog, ti si velik! Ti hočeš tako...! Hči naj uživa ono, kar je bilo namenjeno materi... To zahteva božja pravica...! Maruša! Maruša! Kaj boš počela? Hahaha...!«

»Ali pa bo mogoče?«

To vprašanje se ji je vrivalo ter jo motilo. Toda, čim bolj je premišljevala, tem bolj je bila prepričana, da je mogoče, da se mora tako zgoditi...

In dnevi so bežali v večnost... V Magdini duši so zoreli načrti, ki pripomorejo njeni hčerki do sreče, a njej do maščevanja.

»Hahaha...! Ljubezen naj se zaredi...! O, ti Jera, ti, ti, nisi neumna...!«

Postala je gluha in slepa.

Ob lepih, prijaznih nočeh je Ivan z Višave dolgo vasoval v Samoti. Eh, nobena godba mu ni bila tako všeč kakor zvonki smeh njegove Marijanice, nobena podoba ni bila tako lepa kakor njegova

Marijanica. Te njene črne oči, rožne ustnice in cvetoča lica! Kako jo je gledal... gledal; kako jo je ljubil... ljubil... Kako so bile kratke urice v Samoti, kako dolge na Višavi... Kako dolge in puste... Eh, da bi bil že on skoraj gospodar tam na Višavi...

»Marijanica, ko bo Višava moja, samo moja, in ti moja, samo moja. Uj...! Potem ne menjam z nikomur...«

In Marijanica se je smejala ter ga gledala z onimi črnimi očmi...

»Ah, te črne oči, kako so hude...«

14.

»Kar je njegovo, je tudi moje!... In on nima pravice mojega razdajati nikomur!«...

Ta misel je pognala v Marušinem srcu močne korenine... Ta misel ji je ugajala in jo navdajala s pogumom... Vse te njene misli so se strnile v gotov načrt.

»Kar je moje, ostane moje... On naj razdá svoje, a jaz bom razdala svoje... On ljubi tega Janeza, tega bo osrečil, a jaz osrečim kogar jaz hočem... Tudi jaz imam žlahto!... Mojega ta Janez ne bo imel nikdar, nikdar... Ha!... Le naj se peča z ono punico... Prokleta seme!... On pravi, da je ljubezen v kraju, ... toda jaz tega ne verjamem... Slišala sem, da se ljubezen izruvat ne da, da požene najmanjša koreninica, ki ostane v človeškem srcu, prej ali slej krepko cvetko ljubezni... le naj jo ljubi ali pa tudi ne, jaz bom s svojim premoženjem samovoljno razpolagala.«...

To je ob neki priliki povedala tudi možu. Možiček se ji je smejal in rekel:

»Mara!... Čim bolj si stara, tem bolj si otročja. Tolike skrbi te bodo ubile... Kaj pa je vendar tvojega!«...

»Kar je tvoje, je moje!... Ako si deliva, je vsake reči polovica moja!«

»Ne bova delila.«

»Jaz bom hotela imeti svoj delež...«

»Dobila ga boš v grobu poleg mene.«

»Tisto bo nazadnje...«

»Za družega se pa obriši!«

»Bom videla! — In moja dotica?... In moje delo?... In moja skrb?...«

»Ti si neumna.«...

Jeseni je šla na Zaplaz k Materi božji, kamor je v svoji mladosti dostikrat hodila tožit svoje mladostne težave. In z Zaplaza gredoč je krenila na Globoko, obiskat svojo sestro, ki je bila omožena na domu.

Naenkrat se ji je stožilo po domu. Rada bi bila videla še enkrat kraj svojega rojstva, rada bi si bila oživila spomine mladih, dekliških let, poznala bi rada one, ki sedaj doraščajo na Globokem...

V srcu so ji vstajali spomini, vstajala je ljubezen do rodne zemlje, hrepeneča ljubezen do njih, ki so jih dožile one prsi kot njo, sestrsko ljubezen je oživila... Odvalil se ji je težek kamen od srca.

»Ha!... To so moji ljudje.«...

Vstopila je v rojstno hišo.

»Oh, koliko časa se že nismo videli!... Kmalu bi te več ne poznala.«

S solzami v očeh sta se objeli sestri.

»Da si le še živa!... Zdrava?... In tvoj mož?« —

»In tvoj?... In tvoji otroci?«

Maruša je otožno pobesila glavo.

»Nimam nobenega.«

»Že pomrli?«

»Imela nisem nobenih.«

»Kaj?«

Maruša se je spustila v jok.

»E — e!... Sedaj ne boš tulila!... Jaz sem jih pa imela...

Dekličice sem pomožila, fant bo imel dom in najmlajša hči Rezika — to je dekle!... ta ga bo tudi še dobila; ni vrag, saj denar imamo!«

»Srečna si, Marjeta!... Daj, da te enkrat objamem!«

In sestri sta se zopet objeli in potočili še nekaj solz veselja.

»O, le čakaj, da jih vidiš, naše ljudi... Sedaj so pri otavi... Veš, on je še krepak.«

»Tudi ti si še pri moči... Meni se pa leta bolj poznajo... Tudi moj je starejši od tvojega.«

»Sedi in odpočij se!... Vem, da si lačna.«

Marjeta je odhitela v kuhinjo, da vrže kaj na ponev... Oh, kako je človek potem vesel, ako sestre dolgo ne vidi!... Kako ji rad postreže z najboljšim, kar ima pri hiši... In jajec in masla v nobeni dobri kmetski hiši ne manjka... Marjeta je kmalu nekaj vtepalala...

»Ta ima tudi otroke!« si je mislila Maruša, ko je sedla na stol.

V njenem srcu je vstajalo nekaj nevoščljivosti podobnega.

»Vsak je srečnejši od mene, celo moja sestra!«...

In naslonila se je k mizi, ter podprla z rokami in dve debeli solzi sta kanili na belo javorjevo mizo...

Obrisala se je trdo, kakor bi hotela izbrisati vse otožne misli...

Ko je použila tolsti pečenjak in ga zalila s tepkovecem, je bila zopet stara, pogumna Maruša.

Sedaj sta se začeli povpraševati sestri po tem in onem, pripovedovali sta si to in ono... V dolgih letih ločitve se je bilo pripetilo mnogo, kar je bilo vredno in potrebno omeniti. Radost in žalost si podajata v našem življenju roke, za vsakdanjimi težavami in solzami pridejo tudi urice tihe, srečne zadovoljnosti, ki nam lajšajo in sladé težo življenja...

Ko je Marjeta vse povedala, kaj se je predružačilo na domu od takrat, ko je odpeljal bogati kmet Debeloglav Marušo daleč, daleč z doma, tja na Višavo, je pripovedovala Maruša na dolgo in široko zgodbo svojega zakonskega življenja na Višavi...

Marjeta je izvedela, kako ima Maruša dobrega moža, kako je bogata, kako bi bila srečna ves čas, ako bi... In slišala je ono dolgo, otožno pesem, ki je leta in leta igrala v Marušinem srcu in vzbujala v njej ljubosumje,... ki je bila vzrok hudim duševnim bojem in razporu z možem.

Ej, da bi tega ne bilo!...

In pripovedovala je dalje:

»Oh, še vse bi bilo, samo ko bi on v tega fanta, ki ga jaz ne maram, ne bil tako zateleban. — Pravi, da bo dal vse temu, vse in potem pridejo na Višavo drugi ljudje... O, jaz že vem, kdo pride... A, jaz ne maram, da bi taki ljudje uživali moje žulje... Jaz vzamem svoj delež, in ga zapustim, komur jaz hočem, ne pa takemu, ki mi ni ne v peto, ne v šestó!...

»Prav imaš, Maruša! Nič ne daj!« segla ji je v besedo Marjeta.

»Ne videla bi rada, ako bi se razdrobila Višava, pa vendar, rajši naj se razdrobi, kakor bi pa uživali ljudje, katerih jaz trpeti ne morem. O, Janez, Janez!... Kako sem te imela rada!... Seveda ne vzamem premoženja s seboj, a dala ga bom, komur bom hotela... Prišla sem danes nalašč domov, da vidim tebe, da vidim tvoje... Marjeta, ker nimam nikogar svojih, prepustila bom svoj del tebi ali — kateremu tvojih otrok.«

To rekši je pogledala sestro.

Marjeti se je zjasnil obraz, zadovoljen smehljal se je prikazal ob njenih ustih...

»Oh, ljuba sestra!... Vidim, da nisi še nas pozabila... Škoda bi bilo domačije na Višavi, pa vendar, ako ni drugače, vzemi svoj del... Jaz sicer ne govorim zase, saj nam ničesar ne manjka, — drugim ljudem pa vendar tudi ne gre tvoj delež. Ampak, nekaj drugega...«

»Kaj? — Le povej!... Treba je dobro premisliti!...«

Marjeta se je ozrla kakor spreten igralec, preden vrže karto.

»Domačije je pa tudi škoda... Take se ne spravi brž skupaj. Najbolje bi bilo, da ostane vse skupaj. Veš, eno ti bom povedala...

Ti si moja sestra!... Takole naredita ti in on... Kar je njegovega, dá fantu; ti daš pa moji hčeri, naši Reziki, kar je tvojega; pa bo prav... In, da ne bo treba posestva razbiti, naj se fant in naša dekle vzameta!... Tako bo prav!

»Marjeta!«... je vzkliknila Maruša iznenadena. »Marjeta!... Ti si...«

»Ne zameri!... Ne bodi huda... Jaz sem ti samo svetovala... Naredita pa, kakor hočeta.«

»Marjeta!... Ti si mi šele odprla oči!... Ti si mi pokazala pot... Jej, da te že prej nisem obiskala...!«

Marjeta je bila zadovoljna z učinkom svojih besedi...

»Oh, da nisem že prej mislila na to...! Tako bo prav! Marjeta, ravno tako bo! Kakšno je pa dekle?«

»O, naše dekle? Naša Rezika?... O, dekle je pa tako...! Gotovo ti bo všeč. Velika je in močna...!«

»To je prav...!«

»Pri nas vse odmeri; večja je kakor oče...! In močna! Ako nihče ne ukroti junca, ona ga. Zavpije nad njim in za smrček ga prime, pa ji je pokoren. In kaj je bila enkrat naredila, ko je še pasla, da ti še to povem. Bahačev pastir ji je bil zanke populil, ko je nastavljala ptičem, pa sta se stepala za to. Pa kaj je naredila? Tisti fant se ni nobenega bal, a ona se je zaprašila vanj, zgrabila ga in zagnala čez dva grma v grapo med skale, kjer je ležal kakor je dolg in širok, dokler ga niso vzdignili. In kaj je bilo?... Nogo je imel zlomljeno, da še dandanes šepa... Tako ga je bila zaznamovala.«

»Ta bo prava...! Ali ni še imela nobenih snubačev...?«

»Kajpak...! Kadar denar zvenči, se daleč sliši... Tam izza gor je bil prišel eden, pa nismo naredili. Dejal je: to je fant... Pa je šel. — Mi smo se seveda smejali, ker nam ni verjel, da bi bila naša Rezika dekle, pa kaj smo hoteli. Prišlo jih je potlej še več, pa smo videli, da bi bili vsi rajši denar, kakor Reziko, zato nismo silili vanje. Ah, da ti še to povem. Enkrat je bil prišel sosedov hlapec trkat na okno... Kadar se Rezika tega spomni, tolče se vselej od smeha ob kolena. Začel ji je nekaj potihoma pripovedovati in ji rekel: »Rezika, jaz te ljubim!« Takrat pa plosk! pade Rezikina roka po njegovih zobeh, da je kar zastokal in se izgubil v temi... Gotovo mu je kakšen zob izbila, ker zjutraj je bilo po tleh vse krvavo in od takrat si zmeraj usta tišči, kadar ga kdo vidi... Potlej smo imeli pa mir in sedaj čakamo...«

»To je prav, da je taka...! Oh, kaj bi bila jaz počela... Rezika je moja... Nji bom vse zapustila... To je prava ženska, ravno taka je pri nas potrebna,« se je veselila Maruša.

Marjeti je bilo tudi prav.

»E-e, moj mož bo vesel, ko izvé... Ta bo imela lahko fanta v strahu!«

»O, nič se ne boj...! Njena beseda in pest ga bo krotila, ako bo hotel pozabiti, kdo je njegova žena. Zato ti jamčim.«

»Saj pravim, ta bo prava...! Kakor nalašč za nas.«

Med obema je kraljevalo najlepše soglasje. Maruša je bila vesela, ker je našla pot iz zagate, iz katere ni mogla najti izhoda. Marjeta je pa bila zadovoljna, nu...! Katera mati pa bi ne bila zadovoljna, ako njena hči hipoma pride do moža in dobre domačije, zlasti, ako je tako — saj veste, — da snubači ravno niso na izbero...

In kako je obema tekkel jeziček. Vse malenkosti sta hoteli vedeti druga od druge.

Iz daljave se je oglašalo ukanje, ki je prihajalo vedno bližje. Kmalu se je zdelo Maruši, da je nekdo zaukal pod oknom.

»Kdo je pa vendar tako vesel?« je vprašala Maruša.

»O, naša Rezika je... naša Rezika zna bolj ukati kakor katerikoli fant...! Tak glas ima kakor vijoglavka...! Gotovo že peljejo otavo domov! — Pojdiva jim naproti.«

In šli sta na dvor.

Kmalu so pripeljali visoko naložen voz otave. Na njem sta sedela Rezika in brat. Dekle je še enkrat iztegnila vrat in zaukala, ko se je ustavil voz.

»Da bi si skoraj gobec razklenila!« ji je želel oče, ki je stopil k volom.

Fant je splezal ob žrdi z voza.

»Gašper...! Gašper...! Mene pogledi!« je vpila dekle. »Ti ne znaš tako urno priti z voza.«

Takrat se je zagnala z voza, njena krila so zafrfotala po zraku in štrbunk...! počenila je na tla, zakrohotala se in zdirjala k materi pred hišo.

»Ti nesrečna punica, ti!« je vpila mati. »Vrat si boš zlomila, ali pa noge. — Les pojdi!«

»Kdo je pa ta baba?« je vprašala Rezika oblastno, ko je zagledala neznano žensko in jo pogledala izpod čela.

»Zijalo...! Teta so...! Roko jim daj!« je posvarila mati.

»Teta?« se je začudila deklina. »Jaz jih nisem poznala.«

»Le pojdi sem, Rezika moja. Teta sem, prava tvoja teta!« je izpregovorila Maruša.

»Moja teta?«

Rezika je podala teti desnico.

Z vidno zadovoljnostjo je motrila Maruša Reziko, držeč njeno desnico.

»Otrok moj!« je vzkliknila Maruša in potegnila Reziko k sebi.
»Oh, kako sem srečna, ker te imam. O, hčerka moja, otrok moj...«
Objemala jo je in solze so ji igrale v očeh.

Rezika jo je gledala z izbuljenimi očmi in se režala kakor maček, kateremu drgneš dlako navzgor.

»Teta, vi ste pa res čudni!«

S temi besedami se je izvila Rezika iz njenih objemov.

»Viš jo, našo Marušo!« je ogovorila Marjeta bližajočega se moža. »Molili smo že zanjo, ker smo mislili, da je že mrtva, ker nismo toliko časa ničesar slišali o njej.«

»Pozdravljena! To je moj sin! E, Glavani smo tiči! Hahaha!«

»Dolgo se nismo videli. Tudi vas ni bilo nobenega pridišati na našo Višavo. Odtujili smo se nekam drug drugemu.«

»O, Maruša, nič ne misli, vedno si nam bila v mislih. Dostikrat smo se te spominjali v molitvi,« se je izgovarjala sestra.

»E, tolikokrat kot ona nas... Se bomo pa sedaj bolj pomenili,« jo je zavrnil mož.

»Ti čeljust! Pameti nimaš na jeziku!« je okregala moža in nadaljevala: »E, da si le prišla, da se kaj pomenimo.«

Pomenkovali so se dolgo, dolgo...

D drugega dne se je Maruša zopet s solzami v očeh poslovila od svoje sestre.

Marjeta je ihtela in zdihovala:

»Maruša!... Zakaj že greš?... Oh, kdaj te bomo videli...?«

»O, saj bom še prišla...! O, sedaj vem, kje so moji ljudje...!«

»Nikar nas ne pozabi...! Rezika naj te spremi!«

»I-jav...! Saj sami vedo kam domov!« se je branila Rezika. Zato jo je mati ostro pogledala.

»Eh, Rezika, nekaj časa pa pojdeš vendar z menoj... Nič se me ne boj!«

»Kaj?... Saj mora iti, kdo jo bo pa vprašal... Vzemi culo in odnašaj!« je ukazal oče, ki je zvedel ponoči, iz katere luknjice pihlja veter.

Reza se je jezno namrdnila in pograbila navezano culo.

(Dalje prihodnjič.)

Se naj drugi učijo, da je človekovo delo predzadnja rešitev, krščanska kultura pa zadnja, potem moramo mi to v dejanju pokazati.

Dr. Sonnenschein.

I. A. Krylov-Georges:

Žaba in Jupiter

*Živeča pod goró sred blat,
na vrh goré se na spomlad
je žaba preselila.
V kalužni jamici našla je v mahu kraj
in si uredila zavičaj
pod grmom v senci kakor raj.
A ni se ga prav dolgo veselila.
Prišlo poletje je, z njim solnce žar pekoč;
pristave so se žabi posušile,
da suhih nog lehkò so muhe v njih brodile.
»Bogovi!« kliče žaba na pomoč,
»nikar me reve ne umorite.
Čeprav do vrh goré vso zemljo zatopite,
samo da moje mahovjé
ne bo nikoli brez vodé!«*

*Kvakača vpije brez prestanka
in slednjič Jupitra zgrdi,
da mu srca in uma manjka.
»Neumnica!« ji Zevs odgovori
(najbrž se on še ujezil ni):
»Zakaj mi neki kvakaš toli!
Čemu le radi tvojih zblod
naj potopim človeški rod?
Mar ne bi rajša ti do blat prilezla doli?*

*Na svetu mnogi so ljudjé,
ki nimajo do nikogar ozira;
samo da njim po volji gré,
pa ako se vesoljni svet podira.*

Prejemanje zakramentov. Je to zadeva najgloblje duše. — Nedeljska maša: Je najprej zunanja udeležba. Kdor beži iz krvi te cerkve, je ne bo, v doglednem času, nič več razumel. Za njene pridige bo top. Treba je biti blizu, da razumemo. Od mladega človeka smem pričakovati, da ne podere mostu. Da vsaj »čez plot« gleda. Mlad človek ima dolžnost, poznati duhovno domovino, iz katere je zrastel.

Dr. Sonnenschein.

Lojze Golobič:

Prerojenje

Šel sem vnovič ven iz teh temnih, zakajenih ulic v senožeti, kamor gleda božji obraz. Solnce že teden dni sveže motri v ta polja, tako da iz vse zemlje silijo drobna telesca. V jutru je njiva še zapuščena, v večer pa je nastlanih sinjih glavica kakor trav.

Umrle so v jesen vse rože, slišal se je takrat zvon, ki je blodil preko goličav. Ledeni vetri so zatepli v zemljo vse trave in rože. Mrtva so ostala polja kakor sivo groblje. Žalost in samota gresta v tebe, ko gledaš te neskončno tihe gomile... In že čutiš, da išče smrt tudi tebe.

Pa glej, solnce ima tisoč moči. Prizvalo je iz zemlje vse speče sile, smrt se je umaknila. Življenje, sveže kakor rosa, odpira oči in vedro se smeje, kakor da ni bilo nikoli smrti...

Moj brat je šel pred meseci spat, pa od takrat se ni zbudil. Umril je, pa nihče ne dvigne matike, da bi ga zagrebel: Čital je knjigo, ki si jo je izposodil nekje. V njej je videl nov svet. Svetle luči so vabile: Pridi, uživaj! Naučij se, pa če tisto uro umreš! Saj potlej ni nič več. Upihnil si luč in nihče je več ne vžge. Samo bedasti ljudje ne znajo živeti: mladi umirajo...

Pa kaj še je bilo! Laži, ki so le v izprijenem mestu doma. Selu so tuje. Le knjiga jih raztroši v kmečke domove. Moj brat je od te knjige umrl. Ne gre več k maši. Tam so mrzle klopi in stene so visoke in tihe. In beseda z lece je trda, tepe do krvi. V krčmi pa ga ujamejo mehke roke in polna usta gredo k njegovim v vas. In sesajo mu mladost, misel in željo. Zato mimo mrzlih zidov k vročim ustom!

Tudi v domači hiši se je vse nekam stisnilo, vse leze vkup. Tam pod večer vsi pokleknejo in molijo večerno molitev, njemu pa je čelo vroče in odpre okno. V temno dvorišče strmi, da ne vidi za seboj žalostnih materinih oči.

Grunt leži pozabljen, ne vleče ga več. Gre na njivo s plugom; prej mu je dišala zemlja, ko se je sveža kadila, željna semena in ljubezni njegove. Razumel jo je in se razgovarjal z njo. Vedel je, da ga ni še nikdar varala. Danes mu je mrzlo na njivi. Kakor da orje kamenje. Misel mu potuje k mehkim rokam. Sto gruntov bi zatajil za nje; in dom in mater in Boga...

Pozabil je tudi nekdANJI svoj sen: Gospodar bom in našel si bom ženo. In živelā bova za družino in zemljo. In dišalo bo na gruntu in tnalu in v hiši po ljubezni. Samo bo rastlo; vrelo bo iz zemlje, ker bova sejala ljubezen, seme iz srca...

Moj brat, kje so tvoji sni?

Kakor da bi pokrov nanje spustil. Kaj ne vidiš, kaj ne čutiš pomladnega solnca? Ti nič ne pregreje srca? — Cvetje, ki je umrlo, vstaja iz groba. Popje se širi, mežika, smehlja se. Pa tvoja ljubezen? Tvoja molitev? Tvoj grunt? Tvoj sen za ženo? Vse to je v jeseni v zemljo šlo. In od takrat si sam! Vdovec! Romar, ki ne ve za božjo pot.

Povej mi, brat, kaj ti ni včasih težko, ko se zmisliš na svetle ure — ko si živel z grunтом kakor z bratom svojim?

Grunt ti ne bo rodil, krov nad glavo se bo zrušil, ti pa boš z romarsko palico iskal po svetu skorjo kruha. In groba za plotom. Zunaj solnce sije.

Brat, tudi jaz sem umrl. Že dve zimi spim. In nič ne vem, kadar se vrne pomlad. To leto pa mi je skozi okno prisijala. In vidim nazaj, kako svetlo je bilo nekoč. In veš, te samote ne prenesem več. Vračam se.

Brat, pojdi z menoj, greva nazaj — na grunt, v cerkev ...

Nâ roko, solnce sije in cvetje se budi. Veš, na livade se vrača pomlad ...

Mladi grobovi

† Florjan Perkovič

(umrl 19. marca t. l.) Sv. Križ, Rogaška Slatina.

Ne vemo ne ure ne dneva, kdaj nas pokliče Gospod. V najlepši dobi, v največjih nadah in upih, med največjimi načrti, ki jih gradiš za bodočnost, se ti približa nebeški Vrtnar, odtrga cvetko, ki je komaj odprla svoje nežne cvetne liste, in jo presadi v nebeške vrtove. Komaj se ti prične pomlad življenja in že moraš v gomilo. Še ne postaviš temelja za zgradbo, ki jo hočeš graditi v življenju, že ti smrt podere vse.

Na praznik sv. Jožefa, na dan patrona in zavetnika naše misli in ideje si še bil, čeravno ves bolan, pri sv. maši, in še istega dne med 11. in 12. uro ponoči se je utrgala nit tvojega življenja.

Dolgost življenja tvojega je bila kratka. Komaj dvajseto leto ti je šlo h koncu, močan po telesu, močan po duhu, saj bil si nam vzor! Ne bomo te pozabili, s kakšno

vnemo si delal v poznih nočeh za naš društveni dom. In tvoja točnost in disciplina v naši vrsti je bila za tebe izpričevalo, da si fant na pravem mestu.

In doma? Oh kako te pogrešajo. Ti, ki si bil tako vdan staršem, tako neutrudljivo delaven, desna roka svojim staršem, si postal žrtev pridnosti, žrtev dela. In tvoja mati? Kdo jo naj potolaži? Mi je ne moremo; le žarek upanja, da si srečen, da si med nebeškimi vitezi, jo potolaži, saj bil si vitez ideje krščanske med nami. Da si bil vitez, je pokazal tvoj veličasten pogreb, dan prekrasen, solnčni pomladanski dan, poln dela, a vendar je velikanska množica faranov pustila delo in izkazala tebi čast ter te spremila na božji vrt.

Dragi Florjan! Plamena v tvojih očeh ni več, zamrl je glas na tvojih ustnicah, telo, tako prekipevajoče življenja, je negibno, mrtvo; hladen veter veje nad tvojo gomilo... Tako je za te božja volja.

Mi pa, bratje, ki smo ostali in ki nosimo lep in svetel spomin na pokojnika v svojih srcih, pa se najlepše oddolžimo umrlemu, da ga posnemamo in mu skušamo biti enaki. — L. Vostner.

Joža:

Na petelina

To je bil halo med mladci, ko si je naše društvo nabavilo radio. Kolikor je bilo glav in rok, toliko in še več amaterjev.

Zal da aparat ni hotel razumeti tolike nežne in vseobče brige, nasprotno, glasneje in glasneje je protestiral, da se je izselil iz društvenega okoliša ves mišji in podganji rod.

Toda amaterjev ni oplašil, še z večjo vnemo so se spravili nad reveža in uspelo jim je — aparat je umolknil. Njegove klavrne ostanke je pokopal društveni blagajnik začasno na pošto, kesneje so ga poslali v Ljubljano na Miklošičevo cesto, kjer točasno v miru počiva.

Ampak tistikrat, ko so imeli lovci svoj večer v radiu, se je pa aparat še dobro odrezal; takoj spočetka seveda smo mislili, da lovci prednašajo pogon na medveda, tako je piskalo, tulilo in parkrat tud zagrmelo iz zvočnika, kakor bi lovci streljali s tistimi stariimi musketami, ki so jih še opirali na burklje. Ko pa je začel pripovedovati Finžgar svojo črtico »Na petelina«, so motnje ponehale, nam pa se je odprl nov svet, katerega še nismo poznali. Do tistih dob smo bili uverjeni, da je najlepši zastopnik vseh kur domačih in divjih, petelin Tičkove tete, ki je tako lepo pisan, korajžen in peti zna, kakor bi vriskal mlad holcar na Jelovci.

Toda Finžgar je pustil v nas dvom in sklenili smo priti stvari do konca.

Belo nedeljo zjutraj ob dveh je moje okno zazvenelo. Pa ni stala vila pod oknom, kakor se bere v Župančiču, ampak lovec Tone. Lovca Toneta nemara ne poznate, in bi še verjeli njegovim nasprotnikom, ki trdijo, da je zadnjič ustrelil v 'Krivi drči' velik — tesarski stol. Toda jaz vem, da to ni res, videl sem njegove lovske trofeje, pa ni bilo stola, pač pa posamezni deli divjih prebivalcev gozda in petelin je bil kompletен obešen nad njegovo posteljo. Torej lahko verjamete, da je Tone lovec, kakor poje domača narodna:

Jest s'm an friš'n jagar,
na planinci s'm doma...

Temu Tonetu sva se priporočila, jaz in še en Joža kot zastopnika radioamaterjev, da naju pelje gledat in poslušat to čudovito ptico; in smo šli. Bila je pokojna in tiha noč, list ni zašumel, le izvir potoka je enakomerno šumeče padal preko skal. Od nočnega neba so se temno odražali vrhovi Jelovce in padali kakor ogromen črn zastor v dolino. Zdi se mi, da je ta tihotna svečanost narave prešla tudi na nas, zakaj tudi tihi in kratki so bili naši pomenki, ko smo se vzpenjali po strmi vijugasti stezi više in više. Hodili smo kake tri četrt ure, ko je napovedal Tone: »Sedaj pa tiho in previdno!« Prišli smo v obližje postojank iskane ptice. Pritajeno kakor mačka se je pomikal Tone pred nama, midva sva ga pa skušala več ali manj srečno posnemati. Od časa do časa je obstal in napeto poslušal, nakar smo se zopet previdno pomikali naprej. Kmalu nas je sprejelo medse vitko stebrovje temnih jelk, prišli smo do opuščenega kopišča, ob robu je sama zase rastla orjaška smreka; nehote sem jo premeril z očmi in v tem hipu sem se zdrznil; v vrhu so udarili močni in zamolkli udarci perutnic in nato je bil zopet mir. »Eden je že šel z bogom,« je zarobantil Tone in se ježno pogljal naprej v breg. Še previdneje sva mu skušala slediti, toda pri vsej pažnji so nama glasno pokale veje pod nogami, zato sva pustila iti Toneta nekaj korakov naprej. Na vso moč sem vlekel na ušesa, da bi ujel kakšen glas, pa razen sove, ki je zoprno kričala desno od nas, ni bilo čuti prav nič.

Medtem ko smo prispeli na vrh, je jela za gorami vstajati zora, nebo je posinelo, zvezde so ugašale. Upanje, da zaslišimo petelina, mi je že močno upadlo, najbrž tudi tovarišu, ker mi je začel pripovedovati veselo anekdoto, ki pa ni imela zveze s petelinom. Med to debato nama je pa Tone izginil v somraku za debli smrek. Zašla sva v mučen položaj, klicati nisva smela, sama pa nisva vedela ne naprej ne nazaj. Začel sem zabavljati vsem petelinom, ki so menda le za neprilike na svetu, v tem nama pa udari na uho iz male globeli pod nama razločen: tok, tok, kakor bi kdo trkal s kla-

divom po trhlem deblu. S prijateljem sva se spogledala: »Petelin!« Zalesti ga morava seveda in ker nisva imela vodnika, sva ga nakakovala po navodilih mojstra Finžgarja.

Čim so se glasovi ponovili, sva se pognala v velikih skokih po bregu, odkoder se je čulo »petje«, ko je pa utihnilo, sva obstala tudi midva. Tako sva napredovala bliže in bliže, tovarišu je divje odskakoval daljnogled in ga tolkel po hrbtu, meni pa so se valile izpod nog ko glava debele skale. Prijurišala sva do male jase, ko sem opazil, kako se je s smreke spustila siva senca in utočila za debli. Takoj sem javil tovarišu, da je dozdevni trubadur premenil ulico in hišno številko. Prišla sva do zaključka, da s petelinom danes ne bo nič. Začel sem torej klicati Toneta, da je glasno odmevalo po gozdu. Nisva dolgo čakala, pa se je pokazal izza skale njegov lovski klobuk in konec dvocevke. Hitel sem mu naproti, da mu poročam o uspehu najinega samostojnega lova. Mirno me je poslušal, da sem končal, nato mi je pa pojasnil, da sva midva preganjala le divjo kuro, dočim je on že bil tik petelina, ki je pa seveda ušel, ko sem se začel dreti. Ako bi mu sledila, bi ga najbrž lahko dobro videla in slišala. Precej poparjeno sva sledila Tonetu, ko smo se vračali. Stopili smo grede tudi na ponosno »Zidano skalo« in tedaj je bila naša smola pozabljena. Izza sneženih gor se je veličastno dvigalo solnce, dolina od Šmarne gore do Možaklje je ležala v svojem mladem zelenju kakor en sam ogromen smaragd. Posedli smo vrhu stene in se razgledali v to krasoto. Iz doline gor so doneli glasovi zvonov in se mešali med jutranje psalme ptičjih korov. Šele tedaj sem razumel, kako more Tone dan za dnevom, noč za nočjo prebiti in prelesti po skalnih vrhovih in po strmih Jelovških drčah.

Se smo opazovali na skalnih policah v prsti odtise parkeljcev (očividno imajo po njih gamsi svojo vratolomno promenado), nato smo se pa spustili v dolino, za slovo nam je še enkrat zakokodakala divja kura.

Doma so naju dražili tovariši, čemu da podiva kure po Jelovci, ko jih lahko dobiva doma? Jaz sem se opravičil s tem, da sem iskal divje piruhe, ker pravih nisem dobil.

Prof. Vladimir Ž.:

O milu

Med znake naprednosti in civilizacije posameznih narodov spada dandaneš tudi količina mila, katero porabijo. Naš narod se v tem oziru še ne more meriti z zapadnimi državami Evrope in s Severno Ameriko.

V starem veku mila niso poznali. Stari Grki so bili izredno kulturni narod, toda po spisih Homerja moramo sklepati, da so svoje perilo prali v vodi brez vsakega dodatka samo z drgnjenjem in mencanjem. Rimski pisatelj Plinij sicer že omenja snov, ki je enako sestavljena kot naše milo, toda to milo so uporabljali stari Germani samo kot mažo za pordečenje svojih las. Ni pa s tem rečeno, da so stari Germani odkrili milo, temveč kakor se more spoznati iz raznih zgodovinskih virov, so prvi znali kuhati milo stari Feničani in ti so kot trgovci zanesli znanje o kuhanju mila med Germane.

Kot pralno sredstvo se milo omenja v zgodovinskih virih v drugem stoletju po Kristusu. V srednjem veku se je mila že mnogo porabilo, veliko mila so izdelovali zlasti Francozi. Potreba po milu se je vedno bolj in bolj večala, tako da današnji človek brez mila ne more izhajati.

Kaj pa je milo? Med vojno je mnogo naših gospodinj kuhalo milo doma, kar na ognjišču. Uporabljale so loj, olje, svinjsko mast in to segrevale skupno z raztopino milnega kamna, ki so ga kupile v drogerijah. Milo je torej snov, ki jo dobimo pri kuhanju raznih masti in olj z milnim kamnom. Masti in olja se pri kuhanju spreminijo in pravimo, da se pri kuhanju z milnim kamnom razmiliijo. Na popolnoma enak način proizvajajo milo tovarne na veliko. Kuhanje mila doma se danes ne izplača, ker ga tovarne skuhajo veliko bolje in ceneje. Tovarne nam proizvajajo razna mila, tako pralna, toaletna, razirna, medicinska i. dr.

Ako posamezna mila med seboj primerjamo, ugotovimo, da niso vsa mila enako dobra. Milo se razlikuje po svoji kakovosti ali kvaliteti, in milo raznih tovarn je boljše ali pa slabše. Preden si odgovorimo, kako milo spoznamo, ali je dobro, ali je slabo, skušajmo najprej ugotoviti, čemu milo služi, n. pr. pri pranju perila in umivanju rok.

Perilo, ki ga nosimo, se po kratkem času umaže, navzame se raznih masti in soli, ki jih izloča naše telo. Umaže se pa tudi po zraku, ki vsebuje vedno mnogo prahu, saj, dima; čim več je v kraju tovarnen, tem prej se naše perilo umaže. Veliko umazanije pa prenesemo na perilo mi sami z rokami, dalje pri jedi in še veliko drugih možnosti je, da se perilo v kratkem času umaže. Umazano perilo nam je neprijetno in kar osvežimo se, ko se na sveže preoblečemo. Umazanije perila so največkrat take, da jih ne odstranimo s samim drgnjenjem v hladni ali vreli vodi; potrebno je, da ga temeljito namilimo. Tudi naše telo bi bilo umazano, ko bi ne uporabljali nikoli mila pri umivanju.

Ne smemo pa pozabiti, da je vsaka umazanija telesa in perila zdravju škodljiva ali, kot pravimo, ne higijenična; naše telo in perilo moramo torej pri pranju tudi razkužiti ali desinficirati.

Milo mora pri pranju in umivanju čistiti in razkuževati in tem boljše je, čim popolneje očisti oziroma razkuži.

Ali je milo dobro ali slabo, pa lahko približno spoznamo že pri umivanju rok. Dobro milo se takoj speni in napravi mnogo gostih pen; slabo milo spočetka sploh ne daje pen, temveč prevleče naše roke s sluzasto tekočino, in šele po daljšem miljenju dobimo pene, ki pa niso goste, temveč so največkrat iz velikih milnih mehurjev, ki hitro razpočijo. Dober znak je tudi količina porabljenega mila. Dobrega mila se porabi veliko manj kot slabega, kar že ve skoraj vsaka naša gospodinja.

Zaenkrat naj je dovolj o milu, v eni izmed prihodnjih števil pa hočemo proučiti, zakaj in na kak način milo čisti in razkužuje.

L. N. Tolstoj-Georges:

Ruševac in lisica

Ruševac je sedel na drevesu. Lisica se mu približa in mu pravi: »Dobro jutro, ruševček, prijateljček moj, brž ko sem zaslišala tvoj glasek, sem prišla, da te obiščem.«

»Zahvalim za dobro besedo,« reče ruševac.

Lisica se potaji, kakor da ne sliši, in pravi: »Kaj si rekel? ne čujem. Pa bi prišel ruševček, prijateljček moj, na travico sem sprehajati se, takó z drevesa te ne slišim.«

Ruševac reče: »Bojim se stopiti na travo. Za nas, ptice, je nevarno hoditi po zemlji.«

»Ali se mene bojiš?« pravi lisica.

»Ne tebe, ampak drugih živali se bojim,« reče ruševac, »vsake vrste živali so.«

»Ne, ruševček, prijateljček moj, zdaj je razglašen ukaz, da je mir po vsej zemlji. Zdaj živali druga druge več ne nadlegujejo.«

»O, to je pa dobro,« reče ruševac, »pravkar tečejo psi tamle; ko bi bilo po starem, bi morala ti bežati, a zdaj se ti ni treba nič bati.«

Ko začuje lisica o psih, prisluhne in hoče uteči.

»Kam pa, kam?« reče ruševac, »saj je ukazano, da psi ne popadajo.«

»Kdo jih pozna,« pravi lisica, »lahko, da le-ti ukaza niso slišali.« In je zbežala.

Kako je kmet skalo s poti spravil

V nekem mestu je na trgu ležala ogromna skala. Skala je je-mala dosti prostora in je ovirala promet. Poklicali so inženere in jih vprašali, kako bi se dala ta skala odstraniti in koliko bi to stalo.

Prvi inženir je rekel, da bi bilo treba skalo s smodnikom raz-streliti in jo potem po kosih odpeljati, kar bi stalo 8000 rubljev. Drugi inženir je dejal, da bi bilo treba pod skalo podložiti valje in jo na valjih odpeljati, kar bi stalo 6000 rubljev.

A neki kmet je rekel: »Jaz Vam pa odstranim skalo za 100 rubljev.«

Vprašali so ga, kako to napravi. In jim je povedal: »Prav tik skale izkopljem veliko jamo; prst iz jame po trgu raztrosim, zavalim skalo v jamo in jamo zaravnam.«

Kmet je naredil tako in dali so mu 100 rubljev in še 100 rubljev za pametno misel.

Bele in črne ure

Ure so neverjetno hitre in zorijo vedno bolj. Saj ni, da bi morala biti že jutri jesen, da bi sadove prešteli in pobrali, lahko je še neznanska daljina do nje, do poslednjega hipa, ko se bodo vsi kazalci ustavili in rekli: Dovolj!

So bele in črne ure in je črnih več kot polovica. V začetku so črne in malo pred koncem, potem pridejo bele, ki cveto vso večnost. V belih urah odpre človek svoj obraz in se usujejo luči iz njega. Tisoč jih je pa med nami in za nami, ki belih ur ne poznajo, ki štejejo samo črne, črne od jutra do večera, od jutra do večera.

Kdo ve, kdaj bo črnemu človeku oznanjena blagoslovljena bela ura, ki mu bo dala kruha in Boga? Upajmo, bratje moji, upajmo!

Upanje je drago, včasih poplačano s tisočero muko, včasih s krvjo. Takrat so ure rdeče. Rdeče ure so obsodba sveta.

Vsi zvonovi, ki hočejo zvoniti k prazniku, so umolknili. Vsa vriskanja pojočih predvečerov so onemela. Pritajeno šumenje pri-hajajočih je ugaslo. Mladostni glas, ki je tisoče krepil, je umrl.

Tako je pisano v naših knjigah.

Moj brat je pa prišel snoči ves mlad domov in je povedal, da je v svetu čudovita pomlad, da vse poje in vriska in da je solnce v pojoči glorijski. Pa ne smete verjeti: moj brat je mlad in je berač in vidi v vsaki luči božje solnce...

Kakor hočete: jaz vem, da kar mladost veruje, se zgodi.

Verujem v bele, božje ure...

Dvojniki. So ljudje, ki so kakemu drugemu na las podobni, pa si niso nič v sorodu in se še poznajo ne. To so dvojniki. Pri dvojčkih je to razumljivo in jih le s težavo, po kakem posebnem znamenju razlikujemo. Znanemu tovarnarju avtomobilov Henriku Fordu je bil fotograf Edwards tako podoben, da so jih neštetokrat zamenjali. Pa je bil ta fotograf povabljen na neko dobrodelno veselico in je tam obljubil 10.000 dolarjev za dobre namene, seveda kot Henrik Ford, ker sam ni imel toliko denarja. Ko je šel čez nekaj dni blagajnik k pravemu Fordu po obljubljeni denar, Ford o tem ni nič vedel, plačal je pa le. Je pa povabil svojega dvojnika, fotografa, da ugotovita, ali sta si res tako podobna, da mora Ford plačevati za fotografa. — Še bolj zanimiva je pa tale zgodba o dvojnikih. Richardsohn je bil ameriški tovarnar, kateremu je bil za las podoben vratar v nekem italijanskem hotelu. Pa sreča tovarnar vratarja, ga povpraša to in ono in doženeta, da sta eden ter isti dan rojena. Dognati pa seveda nista mogla tega, da ju je daleč narazen eden ter isti dan avto povozil. To so pa drugi zapisali.

*

Neki oče ponosno hvali svojega sina edinca. »Kako mu je pa kaj šlo pri izpitu iz zgodovine?« ga vpraša neki poslušalec.

»Jako slabo,« odgovori oče. »No, pa temu ni bil kriv sin. Ali mi verjamete, da so ga pri izpitu izpraševali o stvareh, ki so se dogodile davno prej, preden je bil on rojen?!«

Janezku ni nikoli zmanjkalo vprašanj. »Očka, kako pa je to, da ne odletimo z zemlje, kadar stojimo z glavo navzdol?«

»Zakon težnosti nas varuje,« pojasni oče.

»Ja, kako je bilo pa takrat, ko tega zakona še niso naredili?«

*

Odvetnik trdo pesti kmeta, ki je prav odločno zagotavljal, da njegovega soseda pri tepežu ni bilo zraven. »Kaj boste tako zagotovo trdili; pametni možje o takih stvareh vedno dvomijo, le norci so zmerom trdno prepričani!« pravi odvetnik nejevoljno. »Ali ste o tem trdno prepričani?« ga vpraša kmet. »Seveda!« odvrne odvetnik.

*

Iz kuhinje se naenkrat zasliši grozen ropot in žvenket. »Strah in groza!« zakriči gospa. »Micka, kakšen šunder pa vendar uganjate!«

»Kaj pa mislite, gospa!« se oglasi dekla iz kuhinje, »saj vendar ne more iti brez šundra, ako se razbije šest krožnikov in dve skledi!«

*

Gospod pride obiskat svojega prijatelja in vidi deklo, ki pravkar riba kuhinjo. »Glejte, Metka, če bi vzeli še enkrat tolikšno krtačo, bi lahko opravili dvakrat toliko!«

»Tako?« ga zavrne Metka, »ampak veste, jaz ne maram dvakrat toliko delati!«

*

Pepe: »Janez ima pa res pasje življenje.« — Boštjan: »Kako to?« — Pepe: »I, kako? Ves dan gode in vso noč smrči.«

Gospodinja: »Slišite, ako res delo ljubite, zakaj si ga ne poiščete?« — Postopač (žalostno): »Oh, gospa, saj veste, da je ljubezen slepa.«

*

Dva francoska kmečka vojaka sta stala skupaj v vrsti, ko je general pregledaval čete. Ko pride do Franceta, ga vpraša: »Kaj je domovina?« France malo pomisli, nato pa vneto odgovori: »Domovina? Moja mati je!« — »Prav dobro,« odvrne general, gre dalje in tako pride na vrsto Francetov soseda, ki dobi vprašanje: »Kaj pa vi mislite: Kaj je domovina?« Jože pa se kratko odreže: »Domovina je Francetova mati!«

Jakčeva domača naloga je bila izredno dobra. »Kdo ti je pomagal pri računski nalogi?« ga vpraša učitelj. »Oče.« — »Ali ti ni vsega sam naredil?« — »Ne. Jaz sem mu nekoliko pomagal.«

*

Gospodinja: »Micka, zakaj pa niste pripravili kave?« — Služkinja: »Ker je nič več nimamo.« — Gospodinja: »Zakaj pa tega niste že prej povedali?« — Služkinja: »Prej smo jo pa še imeli.«

*

Gost: »Natakar! Poglejte, škan-dal: V salati sem našel gumb!« — Natakar: »A? Čudno! Ga je pa že gotovo salata izgubila, ko se je oblačila!«

Nove knjige

Rene Bazin: *Iz vse svoje duše*. Roman. Poslovenil Niko Kuret. Ljudska knjižnica 34. zvezek. V Ljubljani 1930. Založila Jugoslovanska knjigarna. Str. 222. Cena 28 Din, v platno vezani knjigi 40 Din. — Bazin, ta znameniti francoski pisatelj, član akademije, je tudi nam Slovincem že dobro znan po svojem romanu »Gruda umira«, ki ga je izdala med vojno Leonova družba. Vsak se bo zato gotovo razveselil nadaljnega njegovega prevoda, zlasti pa še tega. Socialnih romanov nimamo Slovenci doslej skoro nobenih, ne v izvirniku in ne v prevodih, zato nam bo ta še prav posebno dobrodošel, saj je današnjemu zmaterijaliziranemu rodu nežna in prepričevalna beseda tega velikega francoskega katoličana potrebna kot vsakdanji kruh. Pisatelj nam riše v tem romanu življenjsko pot revne

proletarke, modistke Henriette, ki se po trdih in trpkih življenjskih izkušnjah odreče ljubezni in posveti »Iz vse svoje duše« redovniškemu življenju ter lajšanju telesne in duševne bede vseh ponižanih, razžaljenih, zapuščenih in izgubljenih. V njeni družbi pa srečamo še celo vrsto drugih tipov današnje družbe in dobe: brezčutnega tovarnarja Lemaireja, starega dosluženega vojaka in delavca, poštenjaka Madiota, njegovega nečaka Antoniea, ki je zašel že zgodaj v materijalistično družbo, izgubljeno Marijo, ki ni nikoli poznala toplote prave rodbinske vzgoje, zdravje preproste podeželske Lontrelove rodbine itd. Iz vsega romana veje dihi najfinejše nežnosti in globoke prepričevalnosti, pri tem se pa razvija zgodba s tako zanimivostjo in napetostjo, da človek romana ne

bo odložil, preden ni dosegel do zadnje strani. Tudi prevod je gladek. Za roman moramo biti založniki res hvaležni, kajti prebral ga bo vsak z največjim užitkom, prav posebno pa opozarjamo nanj še naše delavstvo. Naj bi si ga nabavila prav vsaka delavska rodbina, izredno nizka cena ji to omogoča.

Mirko Kunčič: **Najdenček Jokec**. (Iz torbe Kotičkovega strička, zvezek I.). V Ljubljani 1930. Strani 88. Cena: za broširani izvod Din 26.—, za vezani izvod Din 36.—. — Naše mladinsko slovstvo že pred vojno ni moglo pokazati dela, ki bi bilo postalo trajna last mladine. Do zdaj še nismo imeli izrečno mladinskega pisatelja, ki bi bil gojil specialno mladinsko slovstvo in bi nam ustvaril nekaj takega, kar je vzeto naravnost iz otroške duše in pisano v onem jeziku in slogu, ki ga more razumeti mladina. Mirko Kunčič pa to razume. Že takoj po vojni se je s svojimi otroško občutenimi pesmicami prikupil mladini. A deca ga je naravnost vzljubila zaradi pripovedke, ki je izhajala svoj čas pod naslovom »Najdenček Jokec« v »Slovenčevih« mladinski prilogi. Vseobča želja naših malih in njihovih staršev je bila, da naj pripovedka izide v posebni knjigi. Ta želja se jim je izpolnila — Jugoslovanska knjigarna jo je pravkar izdala v naravnost razkošni opremi. — Mirko Kunčič je nadarjen poet, ki se z največjo lahkoto zatopi v otroško življenje in otroško dušo, ki jo pozna do potankosti. Obenem ima krasen dar, da zna pripovedovati z onimi skrivnostnimi besedami, ki spravijo otroka obenem v jok in smeh. Njegov otroški humor je neizčrpen,

njegova fantazija je popolnoma otroška in se le redkokdaj ali pa nikoli ne dotakne stvari, ki bi bila izven otroške sfere. Njegov »Najdenček Jokec« je nekaj posebnega, je vesel dogodek, ki ga je naša mladina pozdravila z odkritosrčnim, navdušenim veseljem. Saj »Jokec« je pobič, ki se je prismejal s solncem vred naši deci naravnost v srce. Je naiven, naraven in dela vedno tako, kot delajo vsi otroci; pa najsi živi samo v pripovedki s svojo kozo in mačkom, vendar je postal vrstnik našim malim, ki ga smatrajo in ga bodo smatrali vedno za svojega. — V »Jokcu« je Kunčič pokazal svojo največjo vrlino: v delu ni niti najmanjšega motiva iz narodnih ali tujih pripovedk. »Jokec« je popolnoma samonikel, gre svojo pot in doživlja stvari, ki jih do zdaj še ni opisalo nobeno pero. Prav zaradi tega bo pa postal popularen junak, ki bo razveseljeval našo mladino še v poznejših generacijah. Jezik v knjigi je čist, dikcija skrajno otroška in vsa koncepcija skladno posrečena. Prav tako so posamezni značaji skicirani naravno, kakor jih pač slika otroška domišljija, pa naj so osebe pravljичne ali pa vzete iz resničnega življenja. — Kakor rečeno, je oprema knjige prav razkošna. Krasi jo nebroj posrečenih slik, ki so popolnoma v skladu z vsebino. Človek je vesel, če jo vidi in bere, zakaj brez pretiravanja moramo priznati, da je to prva in edina knjiga, ki je izšla pri nas v povojnih letih in ki je pristno mladinska. Zato pa bo ostala trajna last naše mladine, ki je ne bo mogla pogrešati nič več. In brez »Jokca« ne sme biti nobena družina.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

priporoča nekaj najboljših slovenskih po-
vesti, prevodov svetovnoznanih pisateljev:

- Jutranja zvezda. *Povest*, spisal H. R. Haggard, iz angleščine prevel P. M. Črnigoj. Din 30'—, vezano Din 40'—.
- Nodlag. *Povest*, spisal P. A. Sheehen. Din 24'—, vezano Din 32'—.
- Hanka. *Lužikosrbska povest*, spisal A. Marby. — Chateaubriand, Atala, *povest*. — Federer, Čudež v Bolzeni, *srednjeveška povest*. Din 22'—, vezano Din 30'—.
- Hči cesarja Montezume. *Zgod. povest*, spisal H. R. Haggard, iz angl. prevel J. Poljanec. Din 30'—, vezano Din 42'—.
- Storžek in njegovo burkasto življenje. *Povest za mladino s podobami*. Spisal Lorenzini, poslovenil dr. Joža Lovrenčič. Din 14'—, vezano Din 22'—.
- Otroci solnca. *Novela*. Spisal dr. I. Pregelj. Din 24'—, vez. Din 32'—.
- Kleopatra, egiptovska kraljica, *povest*, spisal H. R. Haggard, poslovenil J. Poljanec. Din 28'—, vezano Din 40'—.
- Izpod Golice, *tihotapska povest iz gorenjskih planin*. Spisal Slavko Savinšek. Din 30'—, vezano Din 42'—.
- Na polju slave, *povest iz časa kralja Jana Sobieskega*, spisal H. Stenkiwicz. Din 28'—, vezano Din 40'—.
- Najnovejši katalog je brezplačno na razpolago.

SALDA-KONTE
ŠTRACE — JOURNALE
ŠOLSKE ZVEZKE — MAPE
ODJEMALNE KNJIŽICE;
RISALNE BLOKE
ITD.

nudi po izredno ugodnih cenah

KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE

PREJ **K. T. D.**

V LJUBLJANI, KOPITARJEVA ŠT. 6/II.

Nova založba

R. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani, Kongresni trg
(v Zvezdi) priporočasvojo
bogato zalogo

vseh vrst knjig in revij,
slovenskih, nemških in dr.
Na željo naroča in dobavlja
knjige in revije tudi
iz inozemstva; — anti-
kvaričnih knjig, ki jih
kupi in prodaja po naj-
ugodnejših cenah; — pi-
sarniških potrebščin, ka-
kor papir, tintnike, svinč-
nike, radirke, peresa, za-
pisnike, mape in dr. po
najzmernejših dnevnih
cenah. Solidna postrežba!
Dobro blago!

Ljudska posojilnica

reg. zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru ter brez vsakega odbitka. Tudi rentni davek plačuje posojilnica sama. — Spoje prostore ima tik za frančiškansko cerkviijo v lastni palači, zidani še pred vojsko iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog

Hranilne vloge znašajo nad 180 milij. Din

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

Najbolje urejena:

tiskarna /

knjigoveznica

klišarna

kameno- in offsettisk

bakrotisk

Prvovrstna izvršitev

Zmerne cene

NAJMODERNEJŠE

GRAFIČNO PODJETJE V JUGOSLAVIJI